

Der er imidlertid to Henseender, i hvilke Minerva Atlas hævder sig som noget nyt og værdifuldt blandt andre selv meget større anlagte Haandatlasser.

For det første er Højdefarver — endda ret stærkt differentierede — anvendt paa alle Kortbladene.

Men det andet og vigtigste er, at vi i dette Atlas faar en Mængde erhvervsgeografiske Kort, der er fremstillede efter Principper, der giver en enestaaende god Overskuelighed. For hvert eneste vigtigt Verdensprodukt er de enkelte Produktionslandes procentiske Andel udregnet, og ved Prikker, der betegner 1 pCt., 5 pCt. og 10 pCt. o. s. v., men tydeligt ved Størrelsen kan skelnes fra hinanden, er det angivet paa et Verdenskort, baade hvor Beliggenheden af Produktionsstederne er indenfor de enkelte Lande, og hvormeget der produceres. Der er ialt 30 saadanne Verdenskort i Maalestok 1:240 Mill., og der er afbildet saa faa Produkter paa hvert enkelt Kort, at Overskueligheden ikke gaar tabt.

For Tysklands Vedkommende er der særlige Produktionskort tilvejebragt efter samme Principper, ligesom der ogsaa er smukke Specialkort over Jordbundsforholdene i dette Land.

Til enhver, der er interesseret i Erhvervsgeografi, kan Minerva Atlas anbefales paa det bedste.

Johannes Reumert.

M. Vahl og G. Hatt: Jorden og Menneskelivet, Geografisk Haandbog, IV. Bind. (8°, 684 Sider, 364 Kort og Illustrationer). I. H. Schultz Forlagsboghandel København 1927.

Endelig kom da det med Længsel imødesete 4. Bind, der danner Afslutningen paa den geografiske Haandbog: Jorden og Menneskelivet. — Dette Bind omfatter de europæiske Lande og rummer ligesom de foregaaende Bind en uhyre Stofmængde.

Efter en Oversigt over Europas geografiske Forhold, der blandt andet giver et ganske fortrinligt Overblik over Befolkningsforholdene, gennemgaas Middelhavet med omgivende Lande. Alperne er ligesom Middelhavet og Østersøen behandlet i et særligt Kapitel, medens Kanalen omtales under Afsnittet om Frankrig, Vesterhavet under Beskrivelsen af de britiske Øer. — Man har altsaa fulgt samme praktiske Fremgangsmaade som i de foregaaende Bind, idet de større geografiske Komplekser er behandlet i særlige Afsnit, hvor Forholdene har krævet det; — medens Beskrivelsen iøvrigt retter sig efter de politiske Grænser.

Der er ingen Grund til at fremhæve nogle Afsnit paa andres Be-

kostning. Der er gode og paa alle Punkter meget mere fyldige Oplysninger, end man ellers er vant til at finde i geografiske Haandbøger. Her skal blot nævnes nogle — i Flæng valgte — Eksempler paa Behandlingen af Stoffet.

Om Italiens naturlige Plantevækst og Kulturplanter er der skrevet et Utal af Sider i Haandbøger, Rejsebeskrivelser og Afhandlinger. Man vil dog næppe noget Steds kunne finde en Beskrivelse, der, selv paa mange Tryksider, rummer blot halvt saa mange væsentlige og for Plantegeografi og Anthropogeografi værdifulde Oplysninger, som her er sammentrængt paa halvanden Side. Et Citat vil anskueliggøre, at den store Mængde faktiske Oplysninger dog slet ikke virker tyngende paa Fremstillingen. Der skrives om dyrkede Planter i Italien S. 73: „Paa dyrket Jord er det mest iøjnefaldende, at Majsen, der i Posletten faar Regn nok om Sommeren, naar den staar paa Marken, syd for Appeninerne næsten overalt kræver kunstig Vanding. Paa vandet Jord dyrkes desuden Kjøkkenurter og Oranger, men først ved Napoli er Klimaet varmt nok, til at Dyrkningen af disse er lønnende. Vin dyrkes mest uden Vanding. Hvor der ikke er Vandingsanlæg, ses ellers Hvedemarker og Olivenplantager.“ — Der er her ganske kort gjort Rede for Klimaets og Vandingskulturens karakteristiske Indflydelse paa det dyrkede Lands Udseende.

For Alpernes Vedkommende er Beskrivelsen af Plantevæksten ligeledes kort og dog udtømmende. — Alpernes Tektonik vil i alle Tilfælde være et vanskeligt Stof at behandle, men her i Bogen gengives den mest moderne Opfattelse af de tektoniske Begivenheder, der har haft Alpernes nuværende Udseende til Resultat. Man faar for første Gang i den skandinaviske Haandbogslitteratur — og vel i geografisk Haandbogslitteratur i det hele taget, for Kilderne er saa nye som Kobers Bog fra 1923 og Jennys fra 1926, — en Redegørelse for de forskellige Dækker (romanske, helvetiske, penninske, østalpine, dinariske) for „Rodzonerne“, hvoriblandt „det dinariske Ar“, for „Vinduer“ (Tauernvinduet), en Redegørelse, der baade letter Forstaaelsen af Alpernes Bygning, — ligesom bringer Orden i det Kaos, som dette Bjærgland efter ældre Beskrivelser maatte forekomme at være, — og synes at føre et Skridt videre hen imod Forklaringen af Foldebjærges Bygning i det hele taget. Beskrivelsen er givet med stor Kortfattetethed og Klarhed; dog kunde der godt til Støtte for Teksten have været medtaget nogle flere geologiske Profiler af samme Art som de paa Figurene 84 og 86 afbildede.

Med stor Interesse læses det fyldige Afsnit om Ruslands Befolkning og Næringsveje. Her er ofte draget Sammenligninger mellem Tilstandene før og efter Revolutionen. Man faar et indgaaende Helhedsbillede af det mægtige Land.

Afsnittet om Østersøen er vægtigt og interessant. — —

Man kunde blive ved at nævne Omraader, hvis geografiske Forhold Bogen har belyst paa en for Haandbøger hidtil enestaaende Maade. Men dette faar være nok.

Henimod Slutningen af Bogen er indføjjet en Trykfejlsliste — uhyggelig lang — for alle 4 Bind. Men noget af det interessanteste er, at der i Navneregisteret, der afslutter Bogen, er tilføjjet Udtalebetegnelser ved saa at sige hvert eneste Navn. Hvert Navn er desuden, — og dette er gennemført gennem alle 4 Bind, — stavet saa korrekt som muligt, d. v. s. efter Landets officielle Skrivemaade eller den Transskription til latinske Bogstaver, der kommer denne nærmest. — For adskillige Forfattere, der herhjemme beskæftiger sig med Geografi — herunder ogsaa Skolebogsforfattere —, vil dette Navneregister blive et uvurderligt Hjælpemiddel, saaledes at vi kan slippe for de mange misvisende Stavemaader og diletantiske Udtalebetegnelser, der endnu flourer.

Men fra Detaillerne til Helheden: En sammenfattende Betragtning af hele det store Værk.

En vældig Mængde geografisk Stof, saa nyt, som i ingen andre Haandbøger, saa fyldigt som i ingen andre med tilsvarende Sidetal, er her samlet sammen. Og det er ikke blot samlet sammen, men det er bearbejdet saaledes, at den store Linje er draget kraftigt gennem alle 4 Bind. Det er „Jorden og Menneskelivet“, Naturen som Grundlag for Næringslivet og Næringsvejenes Afhængighed af Naturforholdene, der, snart sagt, paa hver Side af Bogen er stillet til Skue.

Selvfølgelig kan der altid rettes Indvendinger mod et og andet. Det er saaledes undertiden vanskeligt at skabe sig et Overblik over de mange — i og for sig klart beskrevne — Detailler, fordi man savner en Sammenknytning af de enkelte Beskrivelser. Et Eksempel vil vise det:

Eté, den yppigste Højskov; Capão, den noget fattigere Skov paa mere tør Jordbund; Igapó eller Sumpskov, allesammen Typer paa tropisk Regnskov og særligt indgaaende beskrevet under Brasilien (Bd. II) — er, som det ogsaa fremgaar af Skildringen af Regnskoven i andre Verdensdele, — ikke noget for Brasilien enestaaende. Alle tre Typer findes mere eller mindre udpræget i alle tropiske Regnskovsomraader. Men ved Beskrivelsen af disse nævnes blot de i vedkommende Omraader gængse Navne for de tre Typer, uden at der gøres Forsøg paa Sammenstilling med tidligere Beskrivelser.

Et andet Eksempel af samme Art:

Mange geomorfologiske Fænomener er omtalt under Beskrivelsen af de enkelte Landomraader. Af Dale er baade antecedente (Rhinske

Skiferbjærge), epigenetiske (Sydkina), overdybede (Alperne) o. s. v. beskrevet. Lad være, at de her anførte Betegnelser kun undtagelsesvis benyttes. Maaske vilde en for udstrakt Anvendelse af Fagudtryk gøre Haandbogen upraktisk. Men en sammenfattende Fremstilling af disse for Anthropogeografien dog ikke uvigtige Fænomener (NB.: de forholdsvis lette Samfærdselsforhold i Sydkina), vilde dog have været paa sin Plads, bedst i den almindelige Indledning i I. Bind.

Et Overblik kan selvfølgelig opnaas ved en mere intensiv For- dybelse i Bogen; det er ikke altid det let vundne Overblik, der er det bedste.

Bogen omfatter en rig Samling karakteristiske geografiske Billeder, men Billedvalget er absolut bedst i 4. Del.

Ved en stadig Benyttelse af Bogen, bliver det stadig mere klart, hvor stor Værdi den egentlig har som Middel til at fordybe sig i Studiet af Geografi. Man kan ærgre sig over, at kun et saa lille Folketal som det, der rummes i Skandinavien, skal høste Gavn af dette store Arbejde, der fremragende vilde hævde sig i den geografiske Verdenslitteratur. Formentlig vil der ikke gaa lang Tid, før en Oversættelse af Vahl og Hatts Værk til et af Verdenssprogene foreligger. Først da vil de to Forfattere faa den fuldstændige Anerkendelse, de fortjener, for deres enestaaende Samarbejde. Men tillige vil deres Værk staa ogsaa over for fremmede Nationer som et ærefuldt Udtryk for, hvad dansk videnskabelig Geografi formaar at frembringe.

Johannes Reumert.

C. I. H. Speerschneider: Om Isforholdene i danske Farvande i ældre og nyere Tid, Aarene 690—1860, 8°, 141 Sider, og C. I. H. Speerschneider: Om Isforholdene i danske Farvande. Aarene 1861—1906, 8°, 83 Sider. Meddelelser fra det danske meteorologiske Institut Nr. 2 og Nr. 6. Anmeldt af J. P. Jacobsen.

Som bekendt har Statsmeteorolog, Kaptajn C. I. H. Speerschneider som Chef for Meteorologisk Instituts nautiske Afdeling taget den Opgave op at indsamle statistiske Oplysninger om Isforholdene i danske Farvande og bearbejde disse Oplysninger. Fra og med Vinteren 1906—07 findes saadanne Oplysninger i tabellarisk ordnede Oversigter for de enkelte Aar i den af Institutet udgivne nautisk-meteorologiske Aarbog, og hvad der har kunnet skaffes til Veje af Oplysninger fra Tiden før den nævnte Vinter, er samlet i de ovennævnte to Afhandlinger og udgivet henholdsvis i Aarene 1915 og 1927.

I hver af Afhandlingerne findes en kronologisk ordnet Fortegnelse over de Oplysninger, som har kunnet fremskaffes fra de anførte